

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. D. Magistri Petri Lombardi Novariensis Episcopi
Parisiensis. Sententiarvm Libri IV. quibus vniuersæ
Theologiæ summa continetur**

Petrus <Lombardus>

Mogvntiæ, 1632

Distinct. XIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38829

ponendo: Secundo in materia informi quatuor elementorum de nihilo eam creando. Vnde, Qui viuit in æternum creauit omnia simul. Omnia, scilicet, elementa: vel omnia corpora materialiter simul creauit. Tertio, per opera sex dierum varias distinxit creaturas. Quarto, ex primordialibus seminibus non incognitz oriuntur naturæ, sed notæ sæpius reformantur, ne pereant.

QVÆ FVERIT PRIMA DISTINCTIONIS OPERATIO.

DISTINCT. XIII.

A

PRIMA autem distinctionis operatio fuit formatio lucis, sicut ostendit scriptura Gen. quæ commemorata rerum informitate, earum dispositionem à luce inchoauit, subdens: Dixit Deus, Fiat lux: & facta est lux: & diuisit lucem à tenebris: appellauitq; lucem diem, & tenebras noctem. Et factum est vespere & mane dies vnus. Congruè mundi orhatus à luce cœpit: vnde cætera quæ creanda erant, viderentur.

Qualis fuerit lux illa, corporalis an spiritualis. B

*Aug. libr. 1.
de Gen. ad
literam c. 3.
in princ. t. 3.*

Si queritur, qualis illa lux fuerit, corporalis scilicet, an spiritualis? Id respondemus, quod à sanctis legimus traditum. Dicit enim Aug. quia lux illa corporalis vel spiritualis intelligi potest. Si spiritualis accipitur, angelica natura intelligitur, quæ prius informis fuit, sed postea formata est, cum ad creatorē cōuersa ei charitate adhæsit: cuius informitatis creatio superius significata est, vt dictū est: In principio creauit Deus cælum & terrā. Hic vero eiusdem formatio ostēditur, cum ait: Fiat lux, & facta est lux: Hæc ergo angelica natura, quæ prius tenebræ, & postea lux fuit, quæ prius habuit informitatem & imperfectionem, deinde formationis perfectionem: & ita diuisit Deus lucem à tenebris. Nā vt Aug. ait sup. Gen. Huius creaturæ informitas & imperfectionis

*Aug. lib. 1.
c. 3. ad prin*

Etio fuit antequam formaretur in amore conditoris. Formata vero est, quando conuersa est ad incōmutabile lumen verbi: Si vero corporalis fuit lux illa, quod vtiq; probabile est, corpus lucidum fuisse intelligitur, vel vt lucida nubes: quod non de nihilo, sed de præiacenti materia formaliter factum est vt lux esset, & vim lucēdi haberet: cum qua dies prima exorta est, quia ante lucem nec dies fuit nec lux, licet tempus fuerit.

Quod lux illa facta est, vbi Sol apparet: qua in aquis lucere poterat.

C

Si autem quæritur: Vbi est facta lux illa, cum abyssus omnem terrę altitudinē teget? Dicitur in illis partibus facta quas nunc illustrat Solis diurna lux, Nec mirum lucem in aquis posse lucere, cum etiam nautarum operatione sepius illustrentur: qui in profundum merfi, misso ex ore oleo aquas sibi illustant: quæ multo rariores fuerunt in principio quā modo sunt: quia nondum cōgregatæ fuerāt in vno loco. Facta est ergo lux illa, quæ vicem & locum Solis tenebat: quæ motu suo circumagitata, noctem diemque discernebat. Ibi ergo primum lucē apparuisse verisimile est, vbi Sol quotidiano cursu circumuect⁹ apparet, vt eodē t⁹ amite lux circumcurrēs ac primo ad occasum descēdēs vespērā faceret. deindē reuocata ad ortū, aurorā i. manē illustraret: & ita diuisit De⁹ lucem & tenebras, & appellauit lucem diem, & tenebras noctem.

Quod dies diuersis modis accipitur.

D

Hic notandum est, quod dies diuersis modis accipitur in scriptura. Dicitur enim dies lux illa, quæ illo triduo tenebras illuminabat: & dicitur dies illuminatio ipsa aeris. Dicitur etiā dies spatium viginti quatuor horarum, qualiter accipitur cum dicitur. Factum est vespere & mane dies vn⁹. Quod ita distinguēdū est. factū est vespere prius, & postea mane: & ita fuit dies vnus expletus 24. horarum

*Aug. super
Gen. 1. 6. 10.*

*Beda ut re-
fertur in
gl. ordina-
ria ad illud
Factum est
vespere &
mane. Gen. 1*

rum Dies, scil. naturalis, qui habuit vesperam sed non mane. Mane enim dicitur finis præcedentis, & initium sequentis diei, quod est aurora: quæ nec plenam lucem, nec omnino tenebras habet. Manè ergo primus dies non habuit: quia nec dies præcesserat qui sequentis diei initio terminaretur: & eo præcipuè, quia luce apparente, mox super terram plenus atque præclarus dies exitit: qui non ab aurora, sed à plena luce inchoavit: & mane sequentis diei consummatus est. Unde Beda super Genes. Decebat, ut dies à luce inciperet, & in mane sequentis diei tederet. ut opera Dei à luce inchoasse, & in lucem completa esse significaretur. Reliqui autem dies manè habuerunt, & vesperam: quorum quisque à suo manè incipiens, usque ad alterius diei manè tederetur. *De naturali ordine computationis dierum, & de illo qui pro mysterio introductus est.* E

Hic est naturalis ordo distinctionis dierum, ut distinguantur atque computentur dies à mane usque ad manè. Postea verò in mysterio factum est, ut dies computentur à vespera in vesperam, & adiungatur dies præcedenti nocti in computatione: cum iuxta naturalem ordinem præcedens dies sequenti nocti adiungi debeat: quia homo à luce per peccatum corruit in tenebras ignorantie & peccatorum: deinde per Christum à tenebris ad lucem rediit. Unde Apostolus: Eramus aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino. Primus itaque dies non ab aurora, sed à plena luce incipiens, & post vesperam paulatim occidit e luce excipiens manè sequentis diei, expletus est. Unde Beda, Occidit e luce & paulatim post spatium diurnæ longitudinis inferiores partes subeunte, factum est vespere: sicut nunc visitato cursu Solis fieri solet. Factum est autem manè eadē super terram redeunte, & alium diem inchoante: & dies expletus est vni viginti quatuor horarum. Fuitque nox illo triduo omnino tenebrosa, quæ post creata sidera aliqua luce claruit. *CUR*

*Beda gl. or-
dinaria ad
illud idem
Gen. 1. Fa-
ctum est ve-
spere & ma-
ne dies unus.*

Cur Sol factus est. si lux illa sufficiebat.

F

Solet autem quæri, quare factus est Sol, si lux illa ad faciendum diē sufficiebat? Ad quod dici potest, quoniam lux illa forte superiores partes illustrabat, & ad illuminationem inferiorum Solem fieri oportebat. Vel potius idē, quia factō Sole diei fulgor auct⁹ est. Ampliori. n. multo luce radiavit dies postea, quā ante. Si autem quæritur, quid de luce illa factum sit, cum modo nō appareat? Potest dici, aut de ea corp⁹ Solis formatum, aut in ea parte cœli esse, in qua Sol est: non quod ipsa sit Sol, sed sic ei vnita vt discerni non valeat.

Quomodo accipiendum sit illud, Dixit Deus; an sono vocis id Deus dixerit, an aliter.

G

Præterea inuestigandum est, quomodo accipiendum sit quod ait: Dixit Deus, vtrum temporaliter, vel sono vocis illud dixerit, an alio modo? *Lib. 1. cap. 2. in princ. p. tom 3.* Aug. super Gen. tradit, nec temporaliter, nec sono vocis Deum locutum fuisse, quia si temporaliter, & mutabiliter. Et si corporaliter dicatur sonuisse vox Dei, nec lingua erat qua loqueretur, nec erat quem oportet audire & intelligere. Bene ergo vox Dei ad naturam verbi, per quod omnia facta sunt, refertur. Dixit ergo Deus fiat, &c non temporaliter, non sono vocis, sed in verbo sibi cœterno, i. verbū genuit intēporaliter in quo erat: & disposuit ab æterno, vt fieret in tempore: & in eo factum est. *Cap. 4. in princip. e. in eodem lib. 1. de Gen. ad litteram.*

Quomodo accipiendum sit, quod dicitur pater operari in filio, vel per filium, vel in spiritu sancto.

H

Hic quæri solet, quomodo accipiendum sit, quod dicitur pater operari in filio, vel per filium, vel in spiritu sancto. Hæc enim scriptura frequenter nobis proponit: vt, Omnia in sapientia fecisti Domine, id est, in filio, creauit Deus cœlum & terram. Et illud, Per quē fecit & secula. Super illū quoq; Psalmi locum: Verbo Domini cœli firmati sunt, &c. dicit Aug. *Aug. concio. ne 2. ad ver-*

cit Aug.

sum. 6. Psal.
31. tom. 8.

cit Aug. quod pater operatur per verbum suum & spiritum S. Quomodo ergo hoc accipiendum est? Purauerunt quidam hæretici, quod pater velut author & artifex, filio & spiritu S. in rerum operatione quasi instrumento vteretur: ex prædictis verbis errandi occasionem sumentes, quod velut blasphemum atque sanæ doctrinæ aduersum abiicit pia fides. Non est itaque intelligendū, ideo scripturam frequēter cōmemorare patrē operari in filio, vel per filium, tanquam filius non posset facere, si ei nō porrexisset pater dexterā, vel tāquam aliquod instrumētū fuerit patris operantis: sed potius illis patrē verbis intelligi voluit cum filio & spiritu sancto operari, & sine eis nihil facere.

Contra hanc expositionem surgit hereticus. I

Sed dicit hæreticus, hac ratione hoc posset dixisse, filium operari, per patrē, vel in patre, & spiritum sanctum cum vtroq; vel per vtrunq;, quia filius cum patre & sp. sanctus cum vtroque operatur. Cui breuiter responderetur: Ideo illud dictum esse, & non istud, vt in patre monstraretur auctoritas. Non enim pater à filio, sed filius à patre operatur, & sp. sanctus ab vtroque. Ideoq; etiam filius per spiritum S. legitur operari, quia cum spiritu S. operatur, hoc ipsum à filio habenti vt operetur.

Alia prædictorum expositio. K

Potest & aliter illud accipi, vt dicatur pater in filio vel per filium operari, quia eum genuit omnium opificē: sicut dicitur pater per eum iudicare, quia genuit iudicem: ita & per spir. S. dicitur operari siue pater, siue filius, quia ab vtroq; procedit spir. S. factor omnium. Vnde Chry. sic ait, Nō vt hereticus inaniter suspicatur, tāquam aliquod instrumētum patris extitit filius: neque per eum pater dicitur fecisse, tanquam ipse facere non posset: sed sicut dicitur pater iudicare per filiū, quia iudicē genuit, sic etiam dicitur operari per filium, quia eum cō-

stat

Chryf. to. 4.
hom. 2. ad 1.
Ga. ad Heb
du illud.
Per quem
fecit & se.
m. a.

stat opificem genuisse. Si enim causa ei⁹ pater est, secundum quod pater est, molto amplius eorum causa est, quæ per filium facta sunt. Hæc de opere primæ diei dicta sunt.

DE OPERE SECUNDÆ DIEI, QVA
factum est firmamentum.

DISTINCT. XIV.

A

Dixit quoque Deus: fiat firmamentum in medio aquarum: & dividat aquas ab aquis. Diuisitque aquas, quæ erant sub firmamento, ab his quæ erant super firmamentum. Sciendum est quod illius cæli describitur hic creatio sicut ait Beda super Gen in quo fixa sunt sydera: cui suppositæ sunt aque in aere & in terrâ, & superpositæ aliæ de quibus dicitur: Qui tegis aquis superiora eius, in medio ergo firmamentum est, .i. sydereum cælum quod de aquis factum esse credi potest. Crystallinus enim lapis cui magna est firmitas & perspicuitas, de aquis fact⁹ est, Si quæ verò mouet, quomodo aquæ naturæ fluidæ & in ima labiles, super cælum possint consistere: de Deo scriptum esse meminerit, Qui ligat aquas in nubibus suis. Qui enim infra cælum ligat aquas ad tēpus vaporibus nubium retentās, potest etiam super cæli spheram nō vaporali tenuitate, sed glaciali soliditate aquas suspendere ne labantur. Quales autē & ad quid conditæ sint, ipse nouit qui condidit. Ecce ostensum est his verbis, quod cælum factum sit, scil. illud in quo sunt fixa sydera, id est, quod excedit aerem, & de qua materia, scil. de aquis, & quales sint aquæ, quæ super illud cælum sunt, scilicet, vt glacies è soliditate.

Alii putant cælum illud esse igneæ naturæ, quibus consentit Augustinus.

B

Quidam vero cælum, quod excedit aeris spatia, igneæ naturæ dicunt, assidentes super aerem purū ignem

*Beda & gl.
ordinaria
ad id Gen.
I. Fiat firmamentum*